

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Képzőművészeti, iparművészeti alkotások szerzősége

Ügyszám: SZJSZT 4/2003/1-2

Az ügy az SZJSZT 17/1999. számú ügy kiegészítése, ezért az alábbiakban közöljük e szakvéleményt is:

A Szakértő Testület eljáró tanács szakvéleménye kifejtése előtt leszögezi, hogy nagyban megnehezítette munkáját a műhelyrajzok (az 1:1-es kartonok) hiánya. Ezen kartonok ismeretében lehetne egész pontos választ adni arra, hogy néhai T. Gy. és F. S. – kétségen kívüli együttműködése – az alkotóművész és kivitelező kapcsolatára szorítkozott-e, vagy több volt ennél és valamilyen arányú szerzőtársi kapcsolat jött-e létre közöttük.

A bíróság által feltett kérdések:

1. A felperes által felsorolt, egyrészt a keresetlevél mellékletét képező, másrészt a 7. sorszám alatt becsatolt, majd a 13. sorszám alatt is felsorolt művek tekintetében megállapítható-e az, hogy ezek a művek kizárólagosan T. Gy. tervei alapján készültek, T. Gy. munkásságának stílusjegyét hordozzák magukban, és esetleg kisebb változtatásokkal?
2. Amennyiben a felperes által felsorolt művek T. Gy. munkásságának részeként tekintendők, de kisebb-nagyobb változtatások az elkészített alkotásokon felfedezhetők, ezek lényeges vagy lényegtelen változtatások a T. Gy. által alkotott tervekhez képest?
3. Amennyiben a felperes által felsorolt alkotások tekintetében határozottan nem állapítható meg az, hogy T. Gy. munkásságának része, az ő tervei alapján készültek, akkor megállapítható-e az, hogy az alperes tervei, elképzései nyomán megszületett művekről van szó?

Az eljáró tanács válasza:

Ad 1. A felsorolt művek esetében nem állapítható meg, hogy azok mindegyike kizárólagosan T. Gy. tervei alapján készült, egy részük kétséget kizáróan igen. Így például a D. emlékmű, a T. emlékmécses, H. település tabernáculuma.

A művek másik részénél – ahol fellelhető volt legalább a vázlatrajz – megállapítható, hogy azok T. Gy. munkásságának részei, de F. S. részvétele a kivitelezésen túl szerzőtársi jelleget is mutathat, kisebb-nagyobb érdemi változtatások a rajzokhoz viszonyítva felismerhetők.

A művek harmadik hányadánál, ahol csak a kész mű fotója szerepel és a mű nem kifejezetten T. Gy. munkásságának stílusjegyeit viseli, hanem inkább a kor általános stílusjegyeit, F. S. állítása, – mely szerint azok az ő művei – egyéb bizonyítékok alapján sem vonható kétségbe. Ezen csoportba tartoznak az oltárkeresztek, a húsvéti gyertyatartók, a ... kereszelmű és virágtartó.

Ad 2. Az első kérdésre adott válaszból adódóan a felsorolt művek csak egy részénél állapítható meg kétséget kizáróan, hogy azok T. Gy. munkásságának részét képezik, s ezek egy hányada esetében kisebb-nagyobb változtatások kimutathatók T. Gy. terveihez képest, több esetben szerzőtársi jellegnek is.

Ad 3. Az első kérdésre adott válaszuk harmadik bekezdésében írtak vonatkoznak erre a kérdésre, így a művek ezen csoportja esetében alperes állítása – mely szerint azok az ő alkotásai – nem cáfolható meg.

Budapest, 1999. szeptember 1.

Dr. Győri Erzsébet
a tanács elnöke

Jajecnicza Róbert
a tanács előadó tagja

Péri József
a tanács szavazó tagja

A Szerzői Jogi Szakértő Testület feladata, hogy a bíróság végzésének megfelelően a Szerzői Jogi Szakértő Testület által SZJSZT 17/1999. ügyszám alatt, 1999. szeptember 1-én készült szakértői vélemény kiegészítéseként, a peres felek (alperes) által későbbiekben becsatolt műhelyrajzok megtekintésére is figyelemmel adjon választ a bíróság által feltett alábbi kérdésekre.

A bíróság által feltett kérdések:

1. Az alperesek által utólag becsatolt műhelyrajzok alapján megállapítható-e az, hogy a műhelyrajzokat ki készítette, megállapítható-e az, hogy a műhelyrajzok alapján készült-e a peres felek által bármikor is jelzett műalkotás, vagy sem?
2. Amennyiben a pótlólag csatolt műhelyrajzok alapján készült műalkotás, megállapítható-e a műalkotás tekintetében, hogy annak szerzője T. Gy., vagy pedig T. Gy. és F. S. közös alkotásának minősül?
3. A műhelyrajzok alapján megállapítható-e, hogy azok – csak és kizárólag – F. S. kivitelezői munkája céljából készültek, vagy pedig egy műalkotás tervezéséhez szükséges rögzítések voltak?
4. Amennyiben a műhelyrajzok megvalósult alkotásokra vonatkoztak, és az állapítható meg, hogy az alkotás T. Gy. és F. S. közös alkotása, megállapítható-e szerzőségük aránya, amennyiben igen, ez az egyes megvalósult tervek tekintetében milyen arányú?

Az eljáró tanács válasza:

Jelen kiegészítő szakvélemény készítését a Szerzői Jogi Szakértő Testületnek az SZJSZT 17/1999. ügyszámú szakértői vélemény készítésekor eljáró tanácsához képest másik tanácsa végezte, így a szakértőknek a teljes per anyagát, a becsatolt rajzokat, műhelyrajzokat, fotókat és leírásokat tanulmányozniuk kellett, amelyeknek eredményeként a feltett kérdésekre adandó szakvéleményüket az alábbiak szerint alakították ki.

Ad 1.1. A Szakértő Testület eljáró tanácsa szükségesnek tartja megemlíteni, hogy a becsatolt műhelyrajzok egy része nem felel meg a műhelyrajzzal szemben állított szakmai követelményeknek, azok inkább vázlatnak tekinthetők.

Egyebekben a rajzokat tanulmányozva, olyan ismérvek, mint a rajz stílusa, a vonalvezetés módja, a kézírások, az aláírások jellemzői alapján megállapítható, hogy azokat ki készítette. Az is megállapítható, hogy T. Gy. rajzainak némelyikére F. S. kézírása által utólag kerültek feltüntetésre méretjelzések.

Ugyanakkor az eljáró tanács azt is megállapította, hogy az alperesek által utólag becsatolt műhelyrajzok között fellelhetők harmadik személyek által készített műhelyrajzok, valamint olyan mintakönyvek, amelyek egyházi célra készült alkotások liturgia által meghatározott témaival és motívumaival foglalkoznak.

Ad 1.2. A Szakértő Testület eljáró tanácsa szerint megállapítható, hogy az utólag becsatolt műhelyrajzok alapján is készültek a peres felek által műalkotások.

A fotók és a rajzok összevetése alapján nagyon jól érzékelhető az a markáns különbség, ami T. Gy. életében az ő irányításával, személyes útmutatása alapján készült alkotások és a későbbiekben ezen irányítás nélkül F. S. által önállóan készült alkotások között mutatkozik.

Az eljáró tanács tagjai megállapították, hogy T. Gy. vázlatai és a kivitelezés alkalmával nyújtott korrektúrája nyomán letisztultabb stílus és magasabb színvonal jellemzi a létrejött alkotásokat. T. Gy. halála után, F. S. által készített művek T. Gy.-vel közösen készített motívumok, és ötletek nyomán készültek, de általában nem érték el a közös alkotások színvonalát. Ez utóbbi, F. S. által készített művek nem pontos másolatai az eredetileg közösen készült alkotásoknak, hanem olyan utánérzéseknek tekinthetők, amelyeket jelentősen befolyásoltak a korábban közösen készült művek.

Ad 2. A csatolt műhelyrajzok alapján készült egyes alkotások kétséget kizáróan T. Gy. és F. S. közös alkotásának minősülnek, mivel F. S. kivitelező munkája nélkül nem jöttek volna létre műalkotásként. Önmagában a két dimenzióban készült rajzok – amelyek a kivitelezéshez nem adtak technológiai útmutatást – térbeli megvalósulását F. S. hozta létre, ilyen módon ezek T. Gy. és F. S. közös alkotásának minősülnek. A szakmai szokások szerint mindkét szerző (tervező és kivitelező) saját munkássága részének tekinthette az így létrejött alkotásokat, azok kiállítása vagy megjelentetése (katalógus, kiadvány) alkalmával viszont a szerzőtárs nevének feltüntetésével.

Ad 3. Az eljáró tanács megállapította, hogy az utólag becsatolt műhelyrajzok között vannak F. S. által önállóan készített műhelyrajzok és annak alapján kivitelezett alkotások, ezek

azonban nem érik el azt a színvonalat, ami a T. Gy.-vel közösen készített alkotásokat jellemezte. Megállapítható az is, hogy F. S. által készített műhelyrajzok között is található olyanok, amelyek inkább csak vázlatnak, skiccnak minősülnek. A kivitelezéshez részletes rajz hiányában ugyanis mindenképpen szükséges legalább vázlat szinten rögzíteni a műalkotásra vonatkozó elképzelést, kompozíciót.

Ad 4. A műhelyrajzok alapján megvalósult alkotások egy része T. Gy. és F. S. közös alkotása. A szerzőség arányát, a tervezés – kivitelezés egymáshoz való viszonyát, a tervezőnek a kivitelezéshez a helyszíni konzultáció során az anyagszerűség érdekében adott tanácsainak, útmutatásainak mértékét, a kivitelezőnek az anyagban való térbeli tervezésben, a technikai megoldásokban, az anyag kiválasztásában, megmunkálásában való közreműködésének az arányát ma már nagyon nehéz lenne meghatározni. Ebben a tekintetben az eljáró tanácsot más hasonló ügyben keletkezett korabeli írásbeli dokumentumok sem segítik, mert a perben érintett időszakban nem volt jellemző a felek között a közreműködés mértékét meghatározó megállapodás kötése. Továbbá nem állnak rendelkezésre olyan korabeli zsűri-jegyzőkönyvek sem, amelyekből következtetni lehetne a tervezői és kivitelezői közreműködés arányára. Az eljáró tanács tudomása szerint a véleménnyel érintett időszakban körülbelül 10–30%-ig terjedő tiszteletdíj megoszlást alkalmaztak a tervező részére.

Budapest, 2003. április 8.

Dr. Koltay Krisztina
a tanács elnöke

Miticzky Gábor
a tanács előadó tagja

Kertész Géza
a tanács szavazó tagja

A bíróság által pótlólag feltett kérdések:

1. A periratokhoz csatolt 45. és 7. sorszám alatt csatolt, T. Gy. műveinek leírását, és esetenként illusztrálását tartalmazó iratok, valamint a 31. sorszám alatt csatolt, „F. S. műveinek listája” elnevezésű kísérő jegyzék mellett található, F. S. által megjelölt művek összehasonlítása alapján minden egyes műtárgy tekintetében állapítsa meg a Szakértő Testület, hogy az T. Gy. vagy F. S. alkotásának tekinthető-e, avagy közös műalkotás.
2. A közös műalkotás megállapítása esetén nyilatkozzon a Szakértő Testület arról, hogy T. Gy.-nek és F. S.-nek a közös műalkotás létrehozásában milyen szerepe volt, és tevékenysége hány százalékban állapítható meg.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület eljáró tanácsa feladata, hogy az SZJSZT 4/2003. számú szakértői véleményét kiegészítse.

Az eljáró tanács, mielőtt a bíróság jelzett végzése alapján megkezdte érdemi álláspontjának kialakítását, az eddig megszületett peranyag áttanulmányozása mellett különös alapossgal tekintette át a Szakértő Testület eljáró tanácsainak korábbi válaszait, arra is figyelemmel, hogy ismét – részben – megváltozott az eljáró tanács személyi összetétele. Az eljáró tanács megállapította, hogy figyelemmel a perben később benyújtott és elhangzott véleményekre is, mindkét korábbi eljáró tanács állásfoglalásával maradéktalanul egyetért (SZJSZT 17/1999. és SZJSZT 4/2003).

Tekintettel arra, hogy e hivatkozott válaszok alapvető kérdésekre és olyanokra is, melyeket a bíróság újabb megkeresésében felvetett, választ adott, s azok az állásfoglalások egyértelműek, így azokra építve és azokkal összhangban adja meg válaszait az újabb megkeresésre.

Az eljáró tanács válasza:

Ad 1. A minden egyes műtárgyra vonatkozó egyenkénti összevetést nem teszi lehetővé a dokumentáció hiánya, hiányosságai, elsősorban a rajzi tervek, tervrajzok, tervek, vázlatok állapota. Ennek ellenére az eljáró tanács úgy látja, hogy a perbeli művek többsége nem tekinthető T. Gy. alkotásának (hiszen esetében csak rajzok, tervek állnak rendelkezésre), s mint azt már a korábban eljáró tanács is megállapította, nem tekinthetők F. S. alkotásának sem, hiszen a művek nagy része T. Gy. tervei alkalmazásával valósult meg.

Azokban az esetekben, amikor T. Gy. terveit valósította meg kivitelezői munkájával F. S., közös műalkotás létrehozásáról van szó. Ezekben az esetekben a mű részei (terv és kész tárgy) önállóan nem használhatók fel, illetve nem teljesítik a műtárgy valóságosságára vonatkozó követelményeket. Ezen tárgyknál kétségtelen az együttes alkotási szándék, a cél, a műrészek egymásra utaltsága. Az is kétségtelen, hogy a tárgyak a szerzők együttes elhatározásából jöttek létre.

Ad 2. A közös műalkotások megállapíthatósága esetében a tevékenység százalékos megoszlása T. Gy. életében 50–50% lehet, halála után az aktív közreműködése nélkül létrejött, de tervei figyelembevételével megvalósított, de egyszerűsített kivitelezést mutató tárgyknál a százalékos megosztás 10–90% vagy 20–80% lehet T. Gy. és F. S. alkotásainál.

Az eljáró tanács a felperes beadványaira figyelemmel is újra rögzíti, hogy a benyújtott dokumentumok és szakismeretük alapján megállapítható: T. Gy. szakmailag igen felkészült, kvalitásos alkotóművész volt, F. S. pedig elsősorban mint kivitelező díszműkovács iparművész ért el szakmai eredményeket.

Budapest, 2004. január 16.

Dr. Feledy Balázs
a tanács elnöke

Miticzky Gábor
a tanács előadó tagja

Kertész Géza
a tanács szavazó tagja